

Бөгүннээџи озо сайдар киинин уһуйаана

Тыл сайдытын дьайымалын технологической картата

Иитээччи: Кудинова Анжелика Михайловна

Пед.стаж: 16лет

Категория: первая

Тыл сайдыгтын дьайымалын технологическай картата

Оҕолор саастара: 5-6 (улахан бөлөх)

Оҕо ахсаана: 6 оҕо

Иитээччи: Кудинова Анжелика Михайловна

Тиэмэтэ: «Кэрэни кэрэхсиир бэлиэлэр»

Үөрэхтээһин уобаластан дьүөрэлэһиилэрэ: билии-көрүү, тылы сайыннарыы, кэрэ эйгэ (муусука, үгкүү, ойуулуур-дьүһүннүүр искусства)

Сыала:

1.Үөрэтэр:

- Амма улуунугар буолаары турар VII Оонньуулар бэлиэлэрин билии, улууспут туһунан билиилэрин ханатыы, ситимнээх сананы сайыннарыы, киһини кытта кэпсэтэ, санаатын сааһылаан этэргэ үөрэтии

2.Сайыннарар:

Оҕо истэр, дьүһүннээн кэпсиир дьоҕурун сайыннарыы.

3.Иитэр:

Төрөөбүт дойдуга, бэйэ-бэйэбэ харыстабыллаах сыһыаны иитии

Ньымалара: сэхэргэһии, быһаарыы, толкуйдатыы, тутан оноруу.

Туттар тэриллэр: слайд (Амма өрүс, Сардаана сибэкки, дьэдьэн, бурдук бааһыната) ойуулар, хаамыска, дьэдьэн ойуута, өннөөх кумахтар (манан, от күөх, кыһыл), клей ПВА, салфетка, хартыыналар (эбиэс, сэлиэһинэй, ынах,

сылгы, куурасса, сибинньэ, килиэп, лэппиэскэ, туорт, буулачка, блины, алаадьы). Дьэдьэн рассаадата. Маскарадтар (уу, сардаана, дьэдьэн, бурдук).

ИКТ: проектор, ноутбук, муз.центр, музыка

Түһүмэхтэр	Иитээччи дьайымала	Оҕо дьайымала
<p>1. Дьарыкка түмсүү (Кирири чааба 2-3 мунуутэ)</p> <p>(Сурун чааһа 14</p>	<p>1. Иитээччи оҕолору көрсөр, сэхэргэхэр. - Үтүө күнүнэн! Мин аатым Анжелика Михайловна. Эһиэхэ Бөтүнтэн ыалдьытты кэлиим. Бөтүг дьыссаатын «Мичээр» оболоро эһиэхэ эбэрдэлэрин ытталлар, илиибитин тутууан баран бэйэ-бэйэбитигэр мичээрдэ бэлэхтэһиэххэин. Биһиэхэ илдьит ыппыттар ону холбоон коруобун. Экранна оонньуулар бэлиэлэрэ кестөллөр уу, сардаана сибэкки, дьэдьэн, бурдук). уонна сангараллар: - Үтүө күнүнэн! Озолор! - биһиги бу сайын буолар 7 оонньуулар бэлиэлэрэ буолабыт. Тоҕо биһигини талбыттарын билиэххитин баҕарабыт дуо? Биһиги эһигини дойдубутугар ыгырабыт. Эһиэхэ кэмбиэрдээх соруудахтары ыппыт ону толорон көрөөрүн. Кимнээх кобуннулар? Бэлиэлэр туох диэтилэрий? (озолор эппиэттэрэ). Сайын биһиэхэ 7 оонньуулар буолаары тураллар. Манна араас улуустан курэхтэһэ кэллэр. Озолор соруудахтаах кэмбиэрбитин арыян көрүөбүн. Ханнак бэлиэ тазыста? Бу бириэмэбэ (слайд Амма өрүс)холбононр. Озолор, Амма эбэбитигэр кэлибит. Өрүспүтүн көрө</p>	<p>Оҕолор киирэллэр -Үтүө күнүнэн! Бэйэлэрин улуустарын аатын этэллэр. Сайынны 7 оонньуулары ким эбит билэр буоллабына этэр. Билбэт буоллахтарына иитээччи бэйэтэ быһааран кэпсиир. Экранна оонньуулар бэлиэлэрин көрөн сөбөллөр - бэлиэлэри көрөн сэхэргииллэр. -бэлиэлэр ааттарын этэн иьэллэр.(уу, сардаана, дьэдьэн, бурдук). Оҕолор барарга сөбүлэһэллэр.</p>

<p>мунуутэ)</p> <p>Артикуляционной эрчиллий.</p> <p>Бастакы бэлиэни билии</p>	<p>олорон сайыннарар массаастары оноруохпут:</p> <p>1-эрч: Кулгаах эминньэҕин аллараа тардабыт, кулгаахпыт төрдүн үөһэ тардабыт, кулгаахпыт ортотуттан тутан иннигэр, кэннигэр, туора тардабыт.(3 төгүл).</p> <p>2-эрч: икки тарбахпытынан тутан иэдэспитигэр күн оноробут, онтон икки тарбахпытынан сүүспүтүгэр былыт оноробут, уонна сыһаахпытыгар суол оноробут. Аны харахпыт уу буолар ол тула хаамабыт, хаамысканан хаамабыт. (тарбахпытынан баттыыбыт). (3 төгүл).</p> <p>3-эрч: дьэ уонна тылбытыгар күүлэйдии кэлэбит, аһахпытын кыратык атабыт уна-ханас хамсатабыт (4 төгүл), тылбытыгар эрчиллий оноробут: «борохуот», «балык», «баҕа», «баарыс».Маладьыастар! - Озолор, биһиги Эбэбит туһунан элбэх хоһооннор, ырыалар айыллыбыттар.. Билигин Амма орускэ сыһыаннаах кэрэ тыллары толкуйдуохпут. Мин саҕалыыбын, Амма эбэ ыраас. (озолор этиилэрэ). Маладьыастар. Биһиги Эбэбит туһунан өссө элбэх кэрэ тыллары биллибит. Амма улууьуа ыраас оруьунэн киэнник биллэр, ол иьин бэлиэ онорбуттар. Билигин салгыы иккис кэмбиэрбитин баран аһан көрүөьун. Ханьык бэлиэ таьыста? (сардаана слайда) Биһиги Амма эбэбит кытылыгар саамай элбэх Сардаана сибэккитэ үүнэр. Корбуккут дуо озолорр. - Билигин сынньана таарыйа сардаана бэлиэтин кытта</p>	<p>Уу паазылын таһааран баран сэхэргииллэр.</p> <p>Оьолор ууну көрөн чугаһыыллар. Өрүс аатын этэллэр.(олоппоско олорон) Иитээччини көрөн, үтүктэн массаастаналлар.</p> <p>Тыл-уос эрчиллийтин онороллор: «борохуот» (уостарын үөрбүт курдук туталлар, кыратык аталлар, ыыы - ы-ы-ы дорьоону таһаараллар; «балык» (уостарын чорботоллор, киллэрэллэр; «баҕа» (уостарын үөрбүт онороллор, аһахтара сабыылаах; «баарыс» (тылларын үөһэ тиистэригэр таһынан туталлар, үөрэллэр, аһахтарын сабаллар эмие онороллор.(4 төгүл) барытын онороллор.</p> <p>Сэхэргэһии.Уочаратынан өрүскэ сыһыаннаах этиилэри толкуйдаан иһэллэр, бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөһөллөр.</p>
---	--	---

<p>Иккис бэлиэни билии (Сынньалан 1 мүнүүтэ)</p> <p>Үһүс бэлиэни билии</p> <p>Тарбах былчыннарын эрчийи.</p> <p>Төрдүс бэлиэни билии. Толкуйдатар сорудахтар.</p>	<p>тэннэ үнкүүлүөхпүт.</p> <p>- Кэрэ сибэккибитигэр махтанабыт. Биьиги айылбабытын биир кэрэ костуутунэн сардаана сибэкки буолар эбит. Салгыы кэмбиэрбитин көрүөбүн.</p> <p>- Туох бэлиэтэ табыста? (дьэдьэн слайда). Көрүң эрэ дьэдьэн бөбө үүммүтэ көстөр. Ханнык дьыл кэмигэр үүнэрий дьэдьэн? Дьэдьэммит хайдах өгнөөбүй? Дьэдьэн бастаан туга тахсарый? Онтон туга тахсарый? Билигин өгнөөх кумагынан дьэдьэн оноруохпүт.</p> <p>- дьэдьэн шаблонугар клейи киистэнэн сыбыгыт, онтон тарбаххытынан кумаххыттын ылан тамалатабыт. Оноро турдахтарына ыйытабын: дьэдьэнни сылдыбыккыт дуо? Кимниин дьэдьэнни барбыккытый? Иникитин толорбуккут дуо? ...Маладыастар.</p> <p>Саамай минньигэс сир аһа биһиэхэ Аммаҕа үүнэр эбит. Ол иһин дьэдьэммитин бэлиэ онорбуттар эбит.</p> <p>- Бүтэһик кэмбиэрбитин аһаҕын. Туох бэлиэт табыста? (бурдуктаах бааһына слайд).</p> <p>- дьэдьэннэн баран бурдук бааһынатынан барабыт. Бурдугу ханнык дьыл кэмигэр ыһаллара буолуой? Тугунан хомуйалларый? Биһиги Аммабытыгар эбиэс бурдугу ууннэрэллэр. Сэлиэбинэй бурдугу былыр ууннэрэ сылдыбыттар эбит, билигин атын дойдуга үүннэрэллэр.</p>	<p>Оҕолор сардаана сибэккини паазылга таһаараллар. Слайд сардааналаах хонуу көстөр. Кэпсэтиини сэнээрэн истэллэр. Экранга хамсаныны көрөн музыканы истэн үнкүүлүүллэр.</p> <p>Паазыл таһааран баран, дьэдьэн - диэн этэллэр. Сэһэргэһии. Бастаан сэбирдэҕэ тахсар, онтон сибэккитэ тахсар, онтон дьэдьэнэ тахсар Ыйытыга толору эппиэттииллэр, кэпсииллэр.</p> <p>Өгнөөх кумагынан сэбирдэҕин (от күөх), сибэккитин (манан), дьэдьэнин (кыһыл) килиэйгэ кутан сыһыаран онороллор.</p> <p>Илиилэрин соттолор салфетказа. Сайын оҕолор дьоннорун кытта төһө дьэдьэн үргээбиттэрин туһунан кэпсииллэр.</p> <p>Паазылга бааһына ойуутун көрөн боппуроска хоруйдууллар.</p>
--	--	--

(түмүк чааһа 2
мүнүүтэ)

- билигин биһиги хартыналары сөпкө миэстэлэригэр ууруохпут. Хартыналары көрдөрүү. Бу эбиз бурдугу ынахтар, сылгылар, сибинньэлэр, кууруссалар сииллэр. Онтон сэлиэһинэй бурдугу киһи сиир. Дьон бурдук астары онорор.

- билигин эһиги бу ойуулары арааран, эбиз уонна сэлиэһинэй бурдуктар ойууларыгар уурабыт. Маладьыастар. Амма бурдугунан киэн туттар буолан, бурдук бэлиэтин онорбуттар.

- Кэмбиэрбит буттэ, манан биһиги бэлиэлэр дойдуларыгар сылдьан буттубут.

Экраны көрүүбүн эрэ. Бэлиэлэр санараллар: - Озолор, тозо биһигини талбыттарын биллигит? Аны сайын оонньууларга көрсүөххэ диэри.

- Озолор, Амма улууһа тугунан киэн туттар эбитий? (озолор эһиэттэрэ) .

- Амма улууһа орубунэн, срадаанатынан, дьэдьэнинэн, бурдугунан.

Ол иһин буолаары турар оонньууларга бу бэлиэлэри талбыттар эбит.

- Мин эһиэхэ дьэдьэн рассадатын биэрэбин, дьыссаакка эбэтэр дьэбүтигэр олордон, кэтээн көрөөрүн.

- Көрсүөххэ диэри!

Бурдугу саас ыһаллар, сайын үүнэр, күһүн хомуйаллар. Бурдугу комбайнынан хомуйаллар - диэн хоруйдуулар. Ыарыххатар буоллахтарына көмөлөһөн биэрэбин.

Ойуулары болбойон көрөллөр., ыйытыга хоруйдаан сөпкө уураллар.

Аммабыт ыраас өрүс уулаах, саамай минньигэс дьэдьэnnээх , элбэх сардаана сибэккилээх, хойуу бурдуктаах - буолан 7 оонньуулар бэлиэлэрэ буолбуттар, диэн түмүккэ кэллэлэр.

